

**ADALÉKOK, VÉLEMÉNYEK JAVASLATOK AZ ÁLLAMI ÉS EU
BERUHÁZÁSOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ÁTSZERVEZÉSÉHEZ ÉS
TERVEZÉSÉHEZ
(DIAGNÓZIS ÉS TERÁPIA)**

BODONYI CSABA DLA

TERV & PÁLYÁZAT KONFERENCIA, TAPOLCA
2014. május 23.

ALAPKÉRDÉS

/Magyar Nemzet cikk/

Jó diagnózis – e: a műszaki tervek bizonytalan színvonalára, s a mérnök társadalomra hárítani az EU. támogatású beruházások problematikáját.

Megoldás (jó és elegendő terápia) – e: az állami tervezés?

TAPASZTALATOK, VÁLTOZÁSOK, TENDENCIÁK AZ ELMÚLT 20 ÉV ÉPÍTÉSI GYAKORLATÁBAN

(kb 12 nagy korm. - beruházás tapasztalata)

- műszaki szempontok <
- jogi szempontok > - 25 év alatt létrejött inkoherens jogszabályrendszer
- bürokrácia >
- kompetenciazavarok:
a felelősség és kompetenciák diszharmóniája („ÉN döntök, te vagy a felelős”)

2004 előtt

Racionális, tárgyilagos együttműködés,
fókuszban a műtárgy
klasszikus beruházás – bonyolítás
(jogászok stb. nélkül)

2004 után

A jogász irányít, kompetenciazavar
etimológiai problémák, fókuszban a pénz
és a jogszabályok,
képesítés és felelősség nélküli
„projektmanagement”

Hagyomány \emptyset / de új profi szervezet és folyamat nem jött létre
(2004 - ben)

A MAI GYAKORLAT

- nem professzionális, lassú folyamat (pld.:
- csökkenő hozzáadott érték, kreativitás és műszaki szemlélet

rossz diagnózis: a műszaki színvonal az ok → ált. tervezés

nem **OK** hanem **KÖVETELMÉNY**

.... mert a folyamat sohasem volt átgondolt, a műszaki gondolkodás nem érvényesült, alulreprezentált

Előző téves diagnózis:

Bajnai kormány szerint az ok : a hatósági engedélyezés lassúsága
→ 24 jogszabály módosítás (még lassabb lett + ÉTDR)

ÁTFOGÓ VÁLTOZTATÁS SZÜKSÉGES

KÖZÖS CÉL: olyan pénzügyi beruházási folyamat, mely biztosítja:

A LEGNAGYOBB SZELLEMI HOZZÁADOTT ÉRTÉKET

- politika
- társadalom
- mérnökök
- pénzügyi tervezők

közös érdeke

A reformhoz (terápia) – jó és átfogó diagnózis szükséges.

DIAGNÓZIS

1) A jelenlegi szervezet nem professzionális, különösen műszaki szempontból, létrejötté nem tükröz komplex szemléletet.

TERÁPIA

Olyan profi, központosított előkészítő, irányító – bonyolító szervezet, mely biztosítja az EU-s pénzek elköltésekor a legnagyobb „szellemi hozzáadott értéket”. Ez hasonló, mint a valamikori Budapesti *Közmunkatanács* volt, csak országos szinten. Feladata a programok, a megvalósíthatósági tanulmányok, a jogi és pénzügyi és műszaki előkészítés, pályázatírás és bonyolítás, *tervezői versenyeztetés és értékelés, tervpályázat, referencia, kivitelezői versenyeztetés és értékelés, tervellenőrzés, közbeszerzés ellenőrzés, amihez *felkészült műszaki stábok* is szükségesek. A projekt-menedzseri szerep legyen feltételhez kötve – mint a tervezés is.*

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

Új közösen kialakított eljárásrend.

DIAGNÓZIS

2)A tervezési előkészítés, koncepció-kiválasztás hiányos, nincs rá idő -pénzügyi keret, különösen az önkormányzati szektorban. Jelenlegi tervpályázati rendszer nehézkes, költséges, időigényes.

TERÁPIA

Anyagi és **idő** keret szükséges:

- a tervezői előkészítésre,
- tervpályázatra, koncepció kiválasztásra.
- új, gyors, olcsó nyilvános és meghívásos tervpályázati rendszerhez (tervezői kamarák feladata).

Idő és pénz biztosítása a tervpályázatra és tervezésre. (németországi vélemény: min. 10% kivitelezési többlet gyenge előkészítés esetén (Német Iparkamarai Konf.))

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

→ MÉK., MMK
tervpályázati rendelet
módosítás

DIAGNÓZIS

TERÁPIA

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

3) **A költségtervezés pontatlansága.** Jelenleg a pályázatok elbírálása és a döntések többnyire *engedélyezési terv (!?)* alapján, azzal nem szinkronizált, lényegében hamis *tételes költségvetéssel* készülnek 30 %-os műszaki készülség mellett, ami több későbbi műszaki- és költség probléma forrása. A pályázat kiírók nem ismerik, s nem alkalmazzák a költségszámítás és a különböző tervfázisok összefüggéseit és változatait. *Nincs elfogadott költség-kalkulációs segédlet.*

-A tervfajták és költségszámítások szinkronizálása, pld.:tanulmányterv (tervpályázat) *fajlagos költségbecslés*

- engedélyezési terv, mint tanulmányterv, vagy *tételcsoportos költségvetés.*
- tender v. kiviteli terv - *tételes költségvetés*
- *folyamatos, rugalmas többlépcsős iterációs költségszámítás alapja a közösen elfogadott évente megújított részletes, hiteles statisztikán alapuló kalkulációs segédlet (német pld.: BKI)*

(állami kv tervezés alapja is lehet)

BKI német példa magyar változat honosítás

(Mérnök – Kamara tervezi, pénzügyi forrás és ált. megállapodás szükséges)

DIAGNÓZIS

TERÁPIA

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

4) Reális **Tervezési Díjszámítás** hiánya kalkulációja és költséghelye.

- *Tervezési Díj alapja az építményekre közösen elfogadott költségkalkulációs alap pld.: **honosított BKI**.*
minőséget biztosító minimál díj – német példa alapján

Honosított Magyar BKI – re alapozott tervezési díjszámítási szabályzat
(minőségbiztosítás része)

DIAGNÓZIS

TERÁPIA

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

5) **Tartalék(keret)összeg** szerepeltetésének hiánya, mely elszámolási vitákhoz, redukciókhoz vezet. Nincs kerete a váratlan többletköltségeknek.

- A tartalékkeret bölcs szakmai hagyomány volt (kb. 10 %), mely az utóbbi időkben szűnt meg. Indokolt újbóli – kontrollált - alkalmazása, mert az építkezések sok előre nem látható helyszíni (!) problémával járnak (időjárás, termékek megszűnése, felújítások, rekonstrukciók esetén rejtett hibák, meglepetések, beszállítók megszűnése, stb.).

Módszer változtatás
- pénzügyi tartalékkeret beállítása

DIAGNÓZIS

6) *Nincs inflációkövetési keret.* Így a sok esetben (pld. jogi okokból) évekre elhúzódó építkezést akár 10 %-os többletköltség terheli, melyet műszaki redukcióval szokás ellensúlyozni; eredmény: *eurogagyi, vagy költségtöbblet.*

TERÁPIA

- *Pénzügyi előrejelzések alapján a becsült inflációs értéket a beruházásban szerepeltetni kell, akár a kezdeti nettó keret terhére is. (Az építmények nem kész gyártmányok, a gyártás a tervezés után, a helyszínen történik.) Az egész folyamat időigényes, olykor 4-5 éves infláció terheli.*

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

Módszer változtatás
- inflációkövetési keret beállítása

DIAGNÓZIS

7) ***Nincs pótmunka-elszámolásra lehetőség.***
(Legújabbban erre már van jogi állásfoglalás, de nincs pénzügyi keret.) A pótmunkák jelenleg *új* (!) közbeszerzés-kötelesek, ami időigényes (több éves elcsúszás) és álságos, inflációnövelő

TERÁPIA

- A pótmunkák a tartalékkeret terhére – ellenőrzés a mérnök tanácsadó vagy ellenőr felelőssége és bizalom mellett – legyenek elszámolhatók, s ne legyen szükség álságos rész közbeszerzésekre és idővesztésre. (Az építmény nem késztermék, a gyártás a helyszínen történik!)

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

Módszer változtatás
- pótmunka elszámolása a tartalékkeret terhére)

DIAGNÓZIS

TERÁPIA

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

8) **A közbeszerzések nem eléggé szakma-specifikusak (tervezés és kivitelezésben)**, bürokratikusak, nem szakmai, hanem pénzügyi garanciákra koncentrál. Nem veszik figyelembe, hogy az építmények nem késztermékek, nem a polcról leemelhető garancialevéllel rendelkező tárgyak, hanem a helyszínen, a kivitelezés során gyártódnak

- a feltételek nincsenek összhangban a vállalkezési szerkezettel
- irreális referencia feltételek
- hibás összeférhetlenségi szabályok a tervezési folyamatban (Wright, Mies Van De Rohe, Alvar Aalto)

Szakma-specifikus – speciálisan a tervezésre és építésre vonatkozó közbeszerzés, tartalék összeggel, pótmunka elszámolással, inflációkövetéssel, műszaki szempontú kiírással és elbírálással.

A közbeszerzési feltételek és a vállalkozói struktúra összhangja.

Reális referenciaigény.

A rossz összeférhetlenségi szabályok megszüntetése szakmai

Jogszabály módosítás

- szakmaspecifikus közbeszerzések tervezésre és kivitelezésre, országosan egységes Építész és Mérnök – Kamarával egyeztetve, s nem a közbeszerző cégek által eltérően értelmezve

DIAGNÓZIS

TERÁPIA

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

9) **A tervezői művezetés** jogszabály szerint nem kötelező, holott a felelős tervezők kivitelezés közbeni jelenléte *a terv minőségi megvalósítását, így a megbízó érdekét* szolgálja. Kinek az érdeke, hogy állami beruházásoknál a felelős tervezők – akiknek szerzői jogai is vannak – ne vegyenek részt a megvalósulásban? Vagy bárki helyettesítse ebben, ami összezavarja a felelősség határait? Ellentmondás, hogy a kivitelezés során a tervező jelenlétét ugyanakkor más rendeletek előírják.

Jogszabály módosítás szükséges a felelős tervezői művezetés kötelezővé tételével (hasonlóan a műszaki ellenőr, vagy műszaki vezető alkalmazásának kötelező jellegével), mert ez a műszaki minőség és megbízói (állami) érdek. Csak tervező végezhesse.

Jogszabály módosítás

DIAGNÓZIS

TERÁPIA

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

10) *Műszaki átadás, üzembehelyezési eljárás*on jogilag nincs hatásköre a tervező mérnököknek.

A tervező régi jogát vissza kell állítani és kibővíteni a műszaki minőség és a tervek szerinti megvalósulás (azaz a megbízó) érdekében.

A műszaki átadás és üzembe helyezés feltétele legyen a terveknek megfelelő kivitelezés, melyet a tervező igazol.

Jogszabály módosítás

DIAGNÓZIS

11) Az elmúlt 23 évben a mérnök társadalom önerejéből, saját vállalkozásként létrehozott tervező irodai hálózata *nem akadály* a műszaki tervezés minőségének, *ugyanakkor feltétele a minőség versenyeztetésének.*

TERÁPIA

A meglévő struktúra megtartása indokolt. Megszüntetése vállalkozás- és versenyellenes, nem EU-konform. Speciális esetben állami részvételű projektcégek létjogosultak lehetnek (pld. atomerőmű, vízügyi tervezés, városrendezés, stb.).

JOGSZABÁLYOZÁS, MÓDOSÍTÁS

ÁLLAMI TERVEZÉS? MA?

- *nem a szervezetet hanem a folyamatot kell áll. elemzés alá vonni.*

- *az állami tervezés múltja: BP ~ 10 – 12 szaktervező (5-600 fő)*

vidék ~ 5 regionális! (5-600 fő)

19 megyei

~ 20 városi

~ 56?! (típusterv, családi ház Ø)

-*területi megoszlás: egyenletes → tervezőmérnökök egyenletes elosztása*

jelenleg 2/3 vidék, 1/3 BP.

*Az egyensúly folyamatosan fölbomlik budapesti koncentráció, vidéken
a műszaki tervezés személyi feltétele, egyes szakmák kezdenek hiányozni
fiatalok Budapesten helyezkednek el, vidéken nincs utánpótlás
és munka → kedvezőtlen társadalmi folyamat*

A BERUHÁZÁSI FOLYAMAT ÚJRASZABÁLYOZÁSA A LEGNAGYOBB HOZZÁADOTT SZELLEMI ÉRTÉK (KÖZÖS) ÉRDEKÉBEN azaz "MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI RENDSZER"

egységes szabályozás igénye: - kormányberuházás
 - Eu támogatás: - önkormányzatok
 - állami
 - privat
 - gazd. szféra

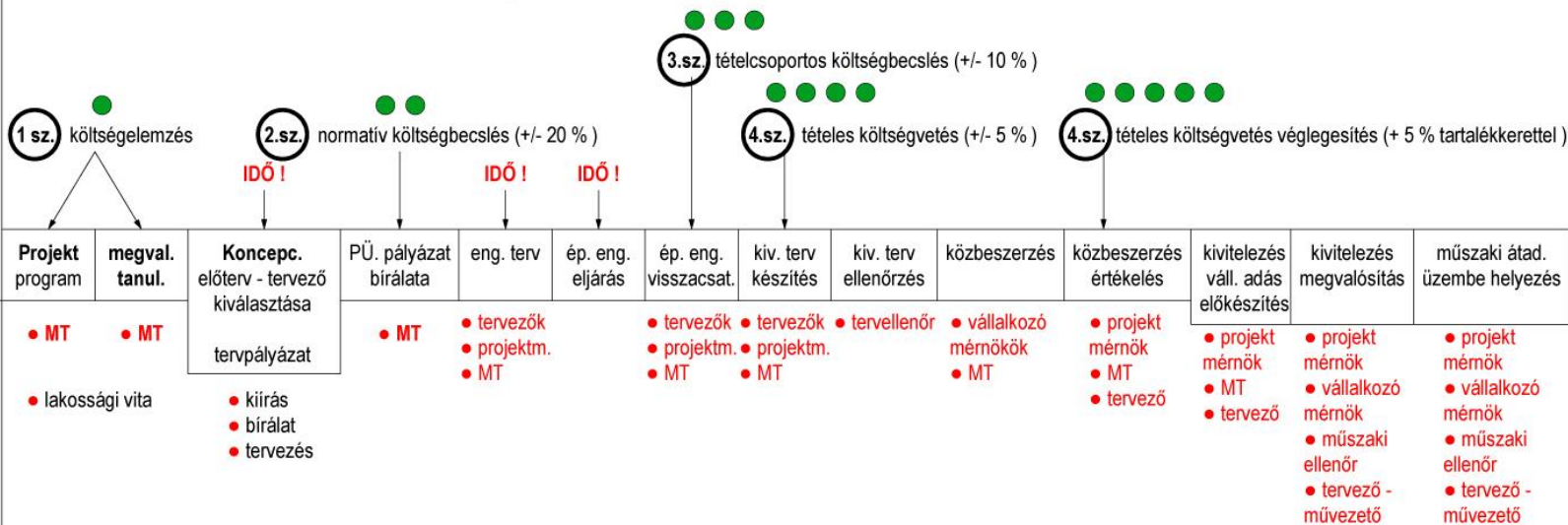
MŰSZAKI IDŐSZÁMÍTÁS ELŐTT

MŰSZAKI IDŐSZÁMÍTÁS UTÁN/projektmenedzselés
 folyamatos iterációs költségvetés

ELŐKÉSZÍTŐ DÖNTÉSEK

- politikai
- területfejlesztési pol.
- szociálpolitikai
- pénzügyi elemzés
- célcsoportok
- arányok
- támogatási arányok

- vannak nem műszaki igényű programok

MÉRNÖKI RÉSZVÉTEL NÉLKÜL

FOLYAMATSMÉRNÖKI RÉSZVÉTEL

IDŐ